

خودآزمایی درس اول

۱- کوتاهی در عبادت

۲- **رزاقیت** جمله ی «خوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده یا وظیفه ی روزی به خطای منکر نبرد

رحمانیت جمله ی «باران رحمت بی حسابش همه را رسیده

ستار العیوب جمله ی «پرده ی ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد

۳-

همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری

۴- بوی گلم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت

ضمیر «م» در «گلم» مفعول است باید بعد از "مست" قرار بگیرد کلمه مست (بوی گل مستم کرد)

ضمیر «م» در «دامنم» مضاف الیه است برای واژه ی دست (دامن از دستم برفت)

۵- "ماه به طاسک" و «شب به طره» تشبیه شده است.

۶- نثر مسجع و فنی زیرا انواع سجع ها، تشبیهات و استعارات با رعایت اعتدال به کاررفته اند.

۷- غزل هایی است، هم وزن با قافیه های متفاوت که با بیت مصرع غیر تکراری به هم می پیوندند.

خودآزمایی درس دوم

۱- افسوس خوردن و پند دادن

۲- رستم به اسفندیار می گوید: اگر آرزوی تو جنگ و خونریزی است بگو تا جنگجویان زابلی را که خنجر برنده دارند فراخوانم و در اینجا آنان را به جنگیدن وادارم و خودمان مدتی استراحت کنیم و جنگ و خونریزی مطابق میل تو صورت بگیرد.

۳- **"جناس"** در قافیه بیت «نهاد آن بن نیزه را بر زمین / ز خاک سیاه اندر آمد به زین»

شیر «استعاره» از رستم در بیت «چوبشید اسفندیار این سخن / از آن شیر پرخاش جوی کهن»

۴- **بیچم** : تلاش می کنم

۵- سام فرزند خود یعنی زال را که در هنگام تولد موهای سپید دارد در البرزکوه قرار می دهد. در آن جا سیمرغ زال را پرورش می دهد تا جوانی برومند می شود در این هنگام سام به دنبال خوابی که می بیند در جستجوی فرزند به کوه می آید و او را به خانه می برد. سیمرغ به هنگام رفتن زال چند پر از پره های خود را به او می دهد و می گوید هرگاه برای گرفتاری پیش آمد پرم را در آتش افکن، من بی درنگ به یاری تو خواهم شتافت. زال دوبار سیمرغ را به یاری طلبید یکی زمان تولد رستم و دیگر زمانی که اسفندیار رستم را زخمی کرد.

۶- **زمینه ی قهرمانی**: بیت «همی زور کرد این بر آن، آن بر این / نجنیبید یک شیر بر پشت زین

زمینه ی ملی: بیت «مبادا چنین هرگز آیین من / سزا نیست این کار در دین من

خرق عادت: (وجود سیمرغ، دیو سپید و رویین تن بودن اسفندیار)

خودآزمایی درس سوم

- ۱- رسم تازه ای است که ملوک، مدد کار ملک الموت باشند.
دندان کباب خوری ندارم، خوراک من نان و ماسته
- ۲- چاپلوس، متملق و دروغگو
- ۳- **زبان معیار:** توضیحات نویسنده
زبان ادبی: جملات کمال الملک
زبان محاوره‌ای: جملات رضا خان
- ۴- **استبداد رضاخان:** «پهلوی عادت به شنیدن نه نداره، گردن آدمو می شکونه
تملق درباریان: «آدم های بی ریخت مثل جان نثار، اجازه ی شرف یابی به خواب همایونی ندارند.
- ۵- کمال الملک تابلوی خود را از روی بوم برمی دارد و به زمین می گذارد و با اندوه فراوان رو به یار محمد می گوید:
استاد تویی ؛ هنر این فرشه، شاهکار، کارتوست یارمحمد، نه کار من.
این کار او نشانه ی تواضع و همدوستی و احترام به هنرمندان است .

خودآزمایی درس چهارم

- ۱- هوا که روشن شد، مشدی حسن عرق ریزان و نعره کشان در حالی که می دوید به طرف خانه اش آمد و یک راست دوید طرف طویله و کاهدان، مشدی طوبا پنجره را باز کرد و رفت پشت بام طویله و از سوراخ پشت بام که نگاه کرد، مشدی حسن را دید در حالی که کله اش را توی علوفه فرو برده، پا به زمین می کوبد و نعر می کشد مثل نعره ی گاوشان، آن وقت ها که مشدی حسن از صحرا می آوردش.
- ۲- به خاطر اینکه گاو تمام سرمایه ی او بود و بدون گاو نمی توانست زندگی کند
- ۳- از خود بیگانگی و بی هویتی انسان، بیان فقر فرهنگی و اقتصادی، گریز از واقعیت و نپذیرفتن حقیقت، گریز از شکست
- ۴- **در داستان نظامی عروضی** ، بزرگ زاده ای را می یابیم که به علت بیماری مغزی، خود را گاو می پنداشت که بوعلی سینا با ابتکار خود او را مداوا نمود.
- در داستان گاو**، شخصی را می بینیم که با از دست دادن گاو که همه زندگی اش به او بستگی داشت خود را گاو می پندارد که در نهایت به مرگش منتهی می شود .

خودآزمایی درس پنجم

- ۱- **فلک:** ایهام دارد به: (۱) آسمان (۲) ابزار تنبیه
- گل دسته ها:** ایهام دارد به: (۱) مناره ی مسجد (۲) بچه ها
- ۲- در این داستان هرکس لحن متناسب با شخصیت اجتماعی خودش را دارد .
- ۳- بلی چون در این داستان از واژه هایی مثل «پله ، گل دسته ، فلک» که **نماد عروج و تعالی و اوج** است، استفاده شده است .

۴- **راوی:** نماد انسان های جستجو گر و شجاع و کمال جو

اصغر: نماد انسان های ترسو و لاف زن و وابسته

۵- بدون مقدمه و با اصل غافلگیری شروع شده است. زیبایی دیگر، لحن صمیمانه ی آن است

خودآزمایی درس ششم

۱- من تربیت شده ی پدرم هستم و مثل او از حساب و کتاب و کتاب روز قیامت می ترسم و به اندک مال دنیا که دارم قانع هستم و به چیزی بیشتر از آن نیازمند نیستم.

۲- الف) تردید در حلال بودن طلاها و نمی دانست که نوع آوردنش شرعی است یا خیر.

ب) ترس از حساب و کتاب روز قیامت

۳- من باید در روز قیامت حساب آن را پس بدهم و پاسخگو باشم .

۴- قانع بودن و پاک زیستن، رعایت حلال و پرهیز از اموری که درحلال بودن آن تردید داریم.

۵- ایجاز، توصیفات دقیق، استواری نگارش، صداقت در بیان

خودآزمایی درس هفتم

۱- زیرا بیهقی مانند داستان نویس ها اشخاص داستان را با توجه به خلق و خوی آن ها شناسانده و تصویر کرده است.

۲- توصیف لباس، وضع ظاهر و طرز رفتار اشخاص

۳- محبوبیت حسنک وزیر **یا** نا هماهنگی مردم با حکومت **یا** استفاده از اوباش برای رسیدن به هدف

یا خباثت دشمنان

۴- الف) عبرت گیری خوانندگان

ب) افزایش نشاط و رغبت خوانندگان

خودآزمایی درس هشتم

۱- شب همه جان دامن گسترده بود. بر سقف نیلگون آسمان، ستارگان دور از چشم ماه جلوه گر بودند.

۲- بلی لحن سخن، حماسی است و خواننده را به مبارزه، قهرمانی و ملی بودن دعوت می کند.

۳- «**فرعونیان و قبطیان**»: اشغالگران و غاصبان فلسطین «**موسی**»: امام و رهبر

«**نیل**»: سختی ها و مشکلات

۴- **چهره جوان:** حضرت قاسم پسر امام حسن **چهره پیر:** حبیب بن مظاهر

۵- الف)

الف) جانان من اندوه لبنان کشت ما را بشکست داغ دیر یاسین پشت ما را

مجاز (لبنان و دیر یاسین مجاز از مردم لبنان و دیر یاسین) **جناس** (پشت و کشت)

کنایه (پشت کسی شکستن کنایه از دچار غم و اندوه شدن)

ب) وقت است تا برگ سفر بر باره بندیم دل بر عبور از سیّد خار و خاره بندیم

کنایه (برگ بستن کنایه از آماده شدن برای سفر) **جناس** (خار و خاره - باره و خاره)
تشبیه (خار و خار به سد تشبیه شده است) **استعاره** (خار و خاره استعاره از مشکلات و سختی ها)

خودآزمایی درس نهم

- ۱- مقاوم، شجاع، ایثارگر، صمیمی
- ۲- مقاوم، شجاع، مصمم، شاداب و آرام، جوانمرد
- ۳- **پاتک:** ضد حمله **عمل کردن:** حمله کردن (درمورد مین یعنی منفجر شدن)
- انهدام نیرو:** متلاشی کردن نیروی جنگی دشمن
- ۴- الگو گرفتن از نیروهای رزمنده و مقاومت کردن برای رسیدن به هدف و مقصود
- ۵- دو مرغ رها، دو صف از یا کریم
- ۶- زیرا از نظر شاعر روشنی و معنویت چشم جانباز بر تر از آفتاب است و خورشید با همه عظمت درمقابل معنویت چشم جانباز بی ارزش است.
- ۷- نور ایمان و معنویت، بصیرت باطنی

خودآزمایی درس دهم

- ۱- چون خداوند سرچشمه ی خلقت انسان است و از روح خود در کالبد انسان دمیده است.
- ۲- **تاج:** جوانی، دوران کمال
- موهبت:** بخشش ها و نعمت هایی که از زمان تولد تا پایان جوانی به انسان بخشیده شده است.
- ۳- جوانی و شعر
- ۴- راه موفقیت در کارها را بداند
- ۵- با تجربه و به صورت عملی و کاربردی
- ۶- خدمت به هم نوعان و هر کاری که برای دیگران سودمند باشد.

خودآزمایی درس یازدهم

- ۱- کسب سود بیشتر
- ۲- **زاویه دید:** سوم شخص
- درون مایه:** آزمندی و حرص - کسی که با فرهنگ خود بستیزد یا آن را بازیچه طمع خود قرار دهد خود را نابود ساخته است.
- اوج:** آتش گرفتن ققنوس به همراه همه ی حاضران .
- ۳- **شبهات:** هر دو مجرد هستند تولد و مرگشان یکسان است.
- تفاوت:** عطار جای ققنوس را هندوستان می داند ولی در این درس، عربستان است.
- ققنوس عطار:** آواز می خواند و شکل ظاهری آن در منطق الطیر توصیف شده است.
- اما **ققنوس درس** آواز ندارد و ویژگی های رفتاری اش مورد نظر است.

- ۴- شفایت می دهم/ از این رو که آسیب می رسانم
دوستت دارم/ از این رو که مکافات می کنم
- ۵- کسانی که حقیقت را نادیده می گیرند، گمراهان

خودآزمایی درس دوازدهم

- ۱- رامین
- ۲- امید وصال مایه ی آرامش جان است، یا امید وصال تو بر آتش عشقم آب می زند و آن را فرو می نشاند.
- ۳- زیرا بیان حالات شخصی و احساسات مربوط به وصال و فراق است .
- ۴- راز عشق
- ۵- الف) زیرا صبح دم صادق و راستگوست
ب) پاکی و صفای خود را از صفای معشوق گرفته است.
- ۶-
ای صبح دم ببین که کجا می فرستم نزدیک آفتاب وفا می فرستم

شباهت ها:

- ✓ هر دو شعر بیان احساسات و عواطف شخصی است
✓ هر دو وزن و ردیف یکسانی دارند .

تفاوت ها :

- ✓ قاصد حافظ **باد صبا** ست و قاصد خاقانی **صبح دم** است
✓ **آرایه های ادبی** در بیت حافظ بیشتر از بیت خاقانی است
✓ در شعر حافظ **سبا** استعاره از جایگاه معشوق است اما در شعر خاقانی **آفتاب وفا** استعاره از معشوق است.

خودآزمایی درس سیزدهم

- ۱- پروانه اول و دوم زیرا آن دو به شناخت حقیقی معشوق دست نیافتند و نتوانستند درراه معشوق ، جان خود را فدا کنند و ازمرحله ادعا و حرف و توصیف بالاتر نرفتند.
- ۲- شمع (محبوب)
- ۳- مضمون هر دو شعر عرفانی است یعنی کسانی که ادعا می کنند به حقیقت رسیده اند هیچ خبری از حقیقت ندارند زیرا هر کس که به حقیقت رسید چنان در ذات حق فانی می شود که خبری از او به دیگران نمی رسد.
- ۴-
هین، سخن تازه بگو تا دو جهان تازه شود وارهد از حدّ جهان، بی حد و اندازه شود
- ۵- **خمشی**: الف - تخلص مولانا ب - خاموش و ساکت بودن
- ۶- بدون توجه و عنایت خداوند نمی توان به اهداف خود دست یافت
یا بی عنایت خداوند هیچ توفیقی واقعی نیست (نشاط واقعی از وصال محبوب حاصل می شود)

خودآزمایی درس چهاردهم

- ۱- محتوای هر دو متن یعنی دعوت به تعاون و اتحاد و ایثار و از خود گذشتگی و پرهیز از تکبر و خود خواهی از مهم ترین موضوعات فرهنگی است که شاعران و نویسندگان آن ها را دست مایه ی ذوق و هنر خویش قرار داده اند و از این جهت با عنوان فصل یعنی فرهنگ و هنر ارتباط دارد.
- ۲- کبوتران اضطرابی می کردند و هر یک خود را می کوشید.
- ۳- رهبر باید از عهده ی وظایف رهبری و ریاست برآید و شرایط سروری را به انجام رساند.
- ۴- زیرا دوستانش باعث رهایی او شده و از دستورهای او به خوبی اطاعت کرده بودند به علاوه ممکن بود موش پس از بریدن بندهای مطوقه خسته شود و بقیه در دام بمانند.

خودآزمایی درس پانزدهم

- ۱- زیرا عقل حسابگر و منطقی است به این دلیل تکرار تجربه های گذشته، برای آن ملال آور است اما احساس لطیف است و با تکرار جان می گیرد و لذت می برد.
- ۲- طبیعت
- ۳- چون نماد تجدید حیات است و سبب زنده نگه داشتن سنت های ملی و آیینی می شود
- ۴- الف) در این میعاد گاهی که همه ی نسل های تاریخ و اساطیر ملت ما حضور دارند با آن پیمان وفا می بندیم و امانت عشق را از آنان به ودیعه می گیریم.
- ب) هرگز «نمیریم» و «دوام راستین» خویش را به نام ملّتی که در این صحرای عظیم بشری ریشه در عمق فرهنگی سرشار از غنا و قداست و جلال دارد بر «صحیفه ی عالم» ثبت کنیم.
- ۵-

زاغی از آن جا که فراغی گزید رخت خود از باغ به راغی کشید

آرایه ها: کنایه: رخت کشیدن: نقل مکان کردن جناس: باغ و راغ و زاع واج آرایی: (صامت ز-غ)

- ۶- از خود بیگانگی، تقلید کورکورانه از فرهنگ غربی، خود باختگی در برابر فرهنگ غرب

خودآزمایی درس شانزدهم

- ۱- کلّ یوم عاشورا و کلّ أرضِ کربلا
- ۲- حاکمان ستمگر روز به روز بر ستم خود می افزودند و مردم ستمدیده در آستانه ی مرگ قرار می گرفتند.
- ۳- جناس (روح و نوح) تلمیح (اشاره به ماجرای کشتی نوح)
- تشبیه (امام خمینی به نوح تشبیه شده) واج آرایی (صامت ن) استعاره (طوفان استعاره از حوادث)
- ایهام: کلمه روح: ۱- روح الامین (جبرئیل) ۲- از نام های خداوند تناسب: نوح و طوفان
- ۴- پریدن پلک چشم که درباور عامیانه نشانه ی آمدن مهمان است.

- ۵- امام زمان (عج) پایان بخش عشق است.
 ۶- کسی: امام زمان تو: امام زمان
 ۷- متناقض نما
 ۸- سپید، ویژگی های شعر سپید: ۱- وزن ندارد ۲- آهنگ و قافیه دارد (البته جای قافیه در آن نامشخص است).

خودآزمایی درس هفدهم

- ۱- امید (پسر هاشم و آذر)
 ۲- احساس حضور هاشم در اطاق و خداحافظی اش با آذر و امید
 ۳- شهادت هاشم
 ۴- چون همه امیدوار هستند. امید به ادامه ی زندگی، امید مادر به پسر و امید پسر به بازگشت پدر
 ۵- (الف) شخصیت و قهرمان: امید و مادرش و هاشم
 (ب) درون مایه: انتظار دیدار و ارتباط عاطفی فرزند شهید با پدرش
 (ج) زاویه ی دید: اول شخص

خودآزمایی درس هیجدهم

- ۱- غمخوار بشریت ، داشتن سعه ی صدر ، صدایی محزون ، بیدار گر زمانه
 ۲- سخنان امام مثل آیه های قرآن نورانی و روشنگر بود.
 ۳- خود آنهایی یا محاکمه ی درونی
 ۴-
 بشکن دل بی نوای ما را ای عشق این سازه شکسته اش خوش آهنگ تر است
 شاعر در بیت فوق دلیلی شاعرانه برای شکستگی دل می آورد به این دلیل که دل شکسته اش خوش آهنگ تر است.
 ۵- زیرا خداوند در دل های شکسته جای دارد.
 ۵- رباعی تقدیمی جناس تام («هزار» در بیت اول به معنی بلبل و در بیت دوم در معنای عدد هزار)

خودآزمایی درس نوزدهم

- ۱- شیوه ی توصیف و داستان نویسی
 ۲- نشانه ی بینش مذهبی و اعتقاد قلبی نویسنده به پیامبر و این که تمام عظمت و شکوه مکه از پیامبر است.
 ۳- الف - سیره ابن هشام ب- سیرت رسول الله
 ۴- دو بیت اول به امی بودن پیامبر اشاره دارد با آنکه پیامبر سواد نداشت بنا به اراده ی خداوند
 آن چنان وجودش از دانش لبریز شد که همه دانشمندان از او دانش و علم آموختند.
 بیت سوم: مردم معمولی توان درک اسرار الهی را ندارند
 برای درک راز و رمزهای الهی باید قلبی پاک و ضمیری روشن داشت.

خودآزمایی درس بیستم

- ۱- رضا شاه قبلاً اعتباری نداشت و بعد از تبعید هم اعتبارش را از دست داد.
- ۲- نویسنده به طنز می گوید شاهین تیز بال افق ها بودم زنبوری طفیلی شدم و به کنجی پناه بردم سپس می گوید بانک از آن همه اسکناس ها فقط هزینه هفته ای از ماهم را می داد و بقیه مخارج را از همان گوسفندانی فراهم می کردم که در دو قدمی او می چریدند.
- ۳- اشاره دارد به بازگشت امیرسامانی به بخارا در اثر شنیدن شعر رودکی با مطلع :
« بوی جوی مولیان آید همی یادیار مهربان آید همی »
- ۴- ۱- از ترقی عدلیه چشم پوشیدم و به دنبال ترقی های دیگر به راه افتادم
۲- رفتم تا قاضی شوم و درخت بیداد را از بیخ و بن براندازم.
۳- بساط تهویه به تهران نرسیده بود، شاید هنوز اختراع نشده بود.

خودآزمایی درس بیست و یکم

- ۱- **استعاره یا تشخیص** (فرق فرقدان) **مجاز:** (فرقدان مجاز از آسمان)
مراعات نظیر (فرق و پا) **کنایه:** پای برفرق فرقدان نهادن : (به درجات عالی و معنوی رسیدن)
- ۲- گداختن جان در آتش عشق
- ۳-
تابه جایی رساندت که یکی از جهانان و جهانیان بینی
ز آب بی رنگ صد هزاران رنگ لاله و گل نگر در آن گلزار
- ۴- حقیقت و جلوه الهی مثل آفتاب آشکاراست و برای یافتن حقیقت به ابزاری نیاز نیست.
(حقیقت آشکاراست اما تو به علت جهالت و نادانی از درک آن عاجز هستی)
- ۵-
شود آسان ز عشق کاری چند که بود نزد عقل بس دشوار
- ۶-
با یکی عشق ورز از دل و جان تابه عین الیقین بینی
که یکی هست و هیچ نیست جز او وحده لا اله الهه هو

خودآزمایی درس بیست و دوم

-۱

هر کسی را سیرتی بنهاده ام هر کسی را اصطلاحی داده ام

۲- هر کسی را سیرتی بنهاده ام هر کسی را اصطلاحی داده ام

۳- رسالت پیامبران نزدیک کردن بندگان به درگاه خداوند است نه جدا کردن آنها از درگاه الهی

۴- لطف و بخشش بر بندگان

۵- شنیدن موسی عین دیدن او بود یعنی آنچه بر موسی وحی شد با مشاهدات قلبی او همراه شد.

۶- هیچ آدابی و تربیتی مجو هر چه می خواهد دل تنگت بگو

خودآزمایی درس بیست و سوم

۱- دل نتیجه ی ترکیب عشق و روح است یا دل محصول تاثیر عشق بر روح است.

۲- چون اجازه ورود به درون دل آدم را به او ندادند.

-۳

در ازل پرتو و خُسنّت ز تجلّی دم زد

عشق پیدا شد و آتش به هم عالم زد

جلوه ای کرد رُخت دید مَلک عشق نداشت

عین آتش شد از این غیرت و بر آدم زد

عقل می خواست کز آن شعله چراغ افروزد

برق غیرت بدرخشید و جهان بر هم زد

مدعی خواست که آید به تماشاگاه راز

دست غیب آمد و بر سینه ی نامحرم زد

دیگران قرعه ی قسمت همه بر عیش زدند

دل غمدیده ی ما بود که هم بر غم زد

جان علوی هوس چاه ز نخدان تو داشت

دست در حلقه ی آن زلف خم اندر خم زد

حافظ آن روز طَرَب نامه ی عشق تو نوشت

که قلم بر سر اسباب دل خرم زد

شاد و سربلند باشید

غلامرضا نجاری بهمن ماه ۱۳۸۹